

SÜRREALİZM SANAT AKIMININ GİYSİ TASARIMLARINDA KULLANILMASI

USING THE SURREALISM ART MOVEMENT IN CLOTHING DESIGN

Nazan KALEBEK AVCIOĞLU¹ - Sena SAYAR²

Öz

Sanat ve moda için farklı tanımlar yapılsa da geçmişten beri aralarındaki ilişki bilinmektedir. Moda da sanat gibi ilhamını toplumdaki zevklerinden almaktadır. Sanat insanın iç dünyasında yaşadığı duyguları dışa vurmada kullanıldığı bir araçken moda toplumun zevklerini yansıtan, kişinin kendini ifade etme, toplumda kendine yer etme de kullandığı bir unsurdur. Giyilebilir sanat düşüncesi 19. yy’ da görülmeye başlamıştır. 1960’ lı yıllardan sonra moda hızla değişmeye başlamış ve sanat akımları her dönemde modayı etkilemeyi başarmıştır. Andre Breton’un 1924 tarihli manifestosuyla başlayan Dr. Sigmund Freud’un düşünceleri üzerine kurulu Sürrealizm özgür ve yaratıcı düşüncenin hakim olduğu bir sanat akımıdır. Sürrealizm akımı Türkçeye “gerçeküstü akımı” olarak geçmiştir. Sürrealist sanatçılar ve modacılar arasındaki iletişim tasarımlarda yansırken kıyafetlerde farklı tasarımların oluşmasına da yol açmıştır. Günümüzde de bu akıma öncülük eden sanatçıların eserlerinin tasarımlara yansımaları görülmektedir. Bu çalışmanın amacı halen izleri devam etmekte olan bu sanat akımını yorumlayarak yeni tasarımlara yansıtmaktır. Sürrealizm eserlerinde kullanılan sıra dışılığın giyilebilir giysi tasarımlarına aktarılması amaçlanmıştır. Yapılan bu tasarımlar bilgisayar ortamında zenginleştirilmiş, görselleri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Moda, tasarım, sanat akımı, sürrealizm

Abstract

Although there are different definitions of fashion and art, it is known that the relationship between fashion and art has been accepted from the past. Fashion, like art, inspires from the society. While art is a tool used to express the feelings that people experience in the inner world, fashion also is used as a self-expression in the society. The idea of wearable art began to appear in the 19th century. After the 1960’s, fashion started to change rapidly and art movements managed to influence fashion. Surrealism, based on the thoughts of Sigmund Freud is a stream of art dominated by free and creative thinking. Surrealism movement has been translated into Turkish as “gerçeküstü akım” “. While interactions between surrealist artists and fashion designers were reflected in designs, it also led to the formation of different designs in clothes. Nowadays, the works of the artists leading this trend are reflected in the designs. The aim of this study is to reflect this art movement, whose traces are still ongoing into new design by interpreting it. These designs were enriched in computer environment and their visuals were presented.

Keywords: Fashion, design, art movement, surrealism.

¹ Doç.Dr., Gaziantep Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, nkalebek@gantep.edu.tr, Orcid: 0000-0002-1840-034X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, senasayar27@gmail.com, Orcid:0000-0001-6883-9089

1.GİRİŞ

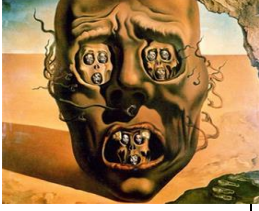

Geçmişten günümüze moda ile sanat arasında bir bağ olduğu bilinmektedir. Sanat ve moda kavram olarak incelendiğinde farklı şeyler ifade etse de kapsadıkları anlam açısından birbirleri ile ortak düştüğü değerlerde bulunmaktadır. Moda sanattan etkilenebilirken, sanat toplumun her kesimine hitap edebilmek açısından modayı araç olarak kullanabilmektedir. Sanat ve moda birbirinden ilham alan ve beslenen iki kavram olarak bilinmektedir. Sanat; insanın iç dünyasını, doğayı algılayış biçimini, insan yaşamını, insanın yaşadığı toplumu, sosyolojik, ekonomik ve politik dönemi yansıtan en önemli araçlardan biri olarak kabul edilmektedir (Saygılı, 2019, s.1092). Sanat, kişinin özgürce fikrini yansıtabildiği ve bu fikirleri yansıtırken kullandığı araçtır. Sanat toplumların geçmişten başlayıp günümüze ve bununla birlikte geleceğe bırakmak istedikleri bir mirastır. Yaratıcılığın ve hayal gücünün ortaya konulmasında yardımcı olmaktadır. Sanatın evrensel olmasıyla birlikte onu oluşturan unsurlar da özgün ve öznedir. Kendini ifade etmeye ve bunu yansıtmaya da yardımcı olmaktadır. Moda, belirli bir toplumda uygun görülen ortak zevkler, geçici yaşama ve hissetme biçimleridir (Koç ve Şoher, 2014, s.175). Moda çeşitli araştırmalara konu olan bir kavramdır (Ertürk, 2011, s.5). Kişinin kendini ifade etmeye çalışma, toplumun içinde fark edilmesini sağlama aynı zamanda toplumun bir parçası olma isteği modayı göz ardı edilemez bir unsur haline getirmiştir. Sanatla moda arasında yakınlığın önemli nedenlerinden biri dönemin sanatçıları ve modacıları arasında kurulan arkadaşlık olarak bilinmektedir. Benzer düşünce yapılarını benimseyip, dönemin olaylarını aynı dilde yansıtıyorlardı. Bunun sonucu olarak da onları çevreleyen ortam ortak olup, böylelikle moda ve sanat bütünleşmiştir. Kendi kurallarını belirlemesi yönüyle de sanat ve moda arasında benzerlik söz konusudur. Sanat, moda olgusuna farklı bakış açıları kazandırıp, giyilebilir sanat olarak kıyafetlerde de yerini almıştır. Giyilebilir sanat, modern moda kavramının görülmeye başladığı dönem 19. yy ortalarında kabul görmüştür. Giyilebilir Sanat; zanaat, sanat ve modanın birleşimi olarak ortaya konulan sanatsal giysi tasarımlarıdır (Alpat, 2019, s.200). Sürrealizmin etkilerinin ortaya çıktığı o dönemde sanat çalışmaları da bundan etkilenmiş büyük bir hızla değişim göstermeye başlamıştır. Bu dönemde Avrupa modası takip edilen bir trend aynı zamanda üstün bir moda haline gelmişti. Bunun sebeplerinden birincisi tüketicinin rolü ve tüketici kültürüne göre hareket edilmesi olmuştur. 19.yy'ın ikinci yarısına doğru modern moda döngüsü denilen kavramın ortaya çıkmıştır. Charles Frederick Worth ve bunun yanı sıra birçok tasarımcı ürün hazırlama ve hazırladığı ürünü satma evresinde yeni fikirlere yoğunlaşmış, farklı arayışlara girmek zorunda kalmışlardır. Bu gelişmeler mağazalaşma olgusunu gündeme getirmeye başlamıştır. Modern moda algısı günümüzdeki haline gelene kadar birçok değişime uğramaktadır. 1900'lü yılların başında giyim tarzına bakıldığında korse kullanımı bırakılmış giyimde makine üretimi kıyafetler kullanılmaya başlanmıştır. 20. Yüzyıla gelindiğinde ise hazır giyimde yaşanan artış haute couture'un giderek azalmasına neden olmuştur. Haute Couture'un yerini hazır giyim alırken bunun beraberinde sokak stili diye adlandırılan giyim tarzında artış yaşanmıştır. Hazır giyimde yükselişte olduğu dönemde ulusal ve uluslararası moda pazarında, kültürel sınırlar ortadan kalkmış, artık moda sınırsızlaşmıştır. Renk, proporsiyon, konu, perspektif ve mekân düzenine karşı gelip ortak bir fikri savunan empresyonistler, kübistler, dadaistler ve sürrealistler farklılık ve standartların dışına çıkma fikrini savunmuşlardır. Giyimde estetik gelişimini sanat ile birleştiren moda tasarımcıları giyinme olgusuna sanatın işlevini yükleyerek giyim modasını yepyeni yaratılarla zenginleştirmişlerdir (Parlak, 2006, s.80). 1930'lü yıllarda başlayıp günümüze kadar moda hızla değişmeye başlamıştır. Aynı zamanda her nesil sanat ve modanın etkileşimine dair bir yorum getirmiş ve sanat akımları her zaman modayı etkilemiştir. Sanat akımı; görüş, duyuş, anlatış bakımından yenilikler ortaya koyan, farklılık gösteren harekettir (Koç ve Şoher, 2012, s.174). Bu çalışmada üzerinde duracağımız sanat akımı sürrealizmdir.

Sanat akımı olmanın dışında bir düşünce biçimi olan sürrealizm 1924 yılında Andre Breton tarafından ortaya çıkarılmıştır. Sürrealizm, savaşlarla bozulmuş toplum düzenini değiştirmeyi ve özgür düşünce sistemini getirmeyi hedef almıştır. Fransızca “surreef” kelimesinden türeyen sürrealizm kelimesini Türkçeye “gerçeküstü akımı” olarak çevirebiliriz. Gerçeküstücülük sanat akımının ortaya çıkmasında en önemli rol oynayan etkenlerden biri, ünlü psikanalist Freud’un bilinçaltı sorunlarını ve düşleri açıklayan araştırmaları ve yöntemleridir (Türker ve Çokokumuş, 2014, s.122). Bu konseptin merkezinde Sigmund Freud’un fikirleri bulunur ki bu fikirler Andre Breton’un kendi amaçlarına uydurmak için benimsediği fikirlerdir. En yaygın kullanılan ve uzun yıllar devam eden sanat akımlarından olmuştur. Sürrealizm bir akım olarak moda basınının kinayelerinin çoğunu sahiplenmek ve kendi planının, türünün doğasında olan ticari anlayışın bütün nimetlerinden faydalanmak konusunda hızlı davrandığı söylenebilmektedir (Crawforth, 2004, s.219). Sürrealist sanatçılar Rene Magritte, Max Ernst, Giorgio de Chirico, Man Ray, Meret Oppenheim ve Salvador Dali’dır. Sürrealizm sanat akımı olmanın dışında, bir düşünce şekli ve bir bakış açıdır (Özer, 2018, s.1). Sürrealizm sanat akımında bilinçaltı ilham alınıp esinlenen bir kaynak olarak görülmüştür. Sürrealist akımın ortaya çıkışıyla gerçeklik ile hayal gücü birbiriyle harmanlanmış ortaya bir sentez konulmuştur. Estetik anlayışı bambaşka boyutlara ulaşmaya başlamıştır. Bu durum moda dünyasını da fazlasıyla etkilemiş farklı malzemelerin çıkmasını ve moda ürünlerinin tarzının değişmesine yol açmıştır. Modanın sanat ile birleştiği yollardan bir tanesi de toplumun giyilebilir sanat hakkında anlayışını değiştirip, geliştirmesidir. Sürrealizm akımını benimseyip etkilerini tasarımlarına yansıtan belli başlı moda tasarımcıları bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; Charles Frederick Worth, Coco Gabrielle Chanel, Elsa Schiaparelli, Vivienne Westwood, Jean Paul Gaultier, John Galliano, Issey Miyake, Yves Saint Laurent, Rei Kawakubo’dur. Sürrealizmin moda alanında en çok isim yapanlardan biri de Elsa Schiaparelli olmuştur. Sürrealist fikirleri tasarımlarına yansıttasının yanı sıra o dönemde dikkatleri üzerine çeken isimlerden biri olmuştur. Kullandığı farklı kumaş çeşitleri ve dönemin dışında ilginç kostüm tasarımlarıyla sürrealist etkileri tasarımlarında herkesin hissetmesini sağlamıştır. İş birliği yaptığı önemli isimlerden biri olan Salvador Dali’nin dışında 1920’li ve 30’lu yıllarda Man Ray, Jean Cocteau gibi isimlerle birlikte sanat yapıtları oluşturmuştur. Elsa Schiaparelli’nin Salvador Dali ile ortak çalışmasının sonucu ortaya çıkmış “Gözyaşı Elbisesi” izleyeni şaşırtan, üç boyutlu gözyaşı etkisi vererek tasarlanmıştır. Tasarımlarında sıklıkla kelebek, kuş ve çiçek motifini tercih eden Elsa Schiaparelli dekoratif bir unsur olmanın dışında motiflere sembolik anlamlarda yüklemiştir. Tüyleri de sıklıkla kullanmakta olan Elsa Schiaparelli metamorfoz amacıyla kullandığı bir başka aksesuarda kürk olmuştur. Elsa Schiaparelli’nin bir başka ortak çalışması da Oppenheim ile olmuştur. Bronz üzerine kunduz kürkü kaplama bilezik buna örnektir. Coco Chanel’de 1930’lu yıllarda tasarımlarında sürrealizmin etkisi hissedilen bir diğer sanatçıdır. Salvador Dali, Christian Berard ve Jean Cocteau gibi sürrealist sanatçılar, Chanel ile iş birlikleri yapmış, onun gibi tekstil motifleri ve desenler tasarlanmıştır (Özer, 2018, s.58, Deschames ve Neret, 2015, s.245, Paguet, 2018, s.37). Coco Chanel ne kadar sürrealist akımın etkisinde tasarımlar hazırlamış olsa da maskülen ve klasik bir tarza sahip moda tasarımcısı olarak bilinmektedir. Charles Frederick Worth; çoğu kişi tarafından Paris terziliğinin kurucusu olarak bilinen İngiliz tasarımcısı iken Vivienne Westwood ise İngiltere’nin en sıra dışı fikirlerine sahip modacıdır. Kimi zaman kışkırtıcı ve müstehcen kıyafetleri tepki görmüş olsa da daha sonraları hep taklit edilmiştir. Jean Paul Gaultier; avangart tasarımlarıyla kadın giysi tarzını belirlemiş, maskülen giyim tarzıyla kadınsı giysi stilini birleştirerek modanın asi çocuğu olduğunu ispatlamıştır. John Galliano; tercih ettiği farklı temalar, kullandığı malzemeler ve sansasyonel tasarımlarıyla en başarılı genç jenerasyon moda tasarımcısı ilan edilmiştir. Issey Miyake ise her zaman modadan önce formu, elbiselerden önce konsepti düşünerek tasarımlarını yapmıştır. Issey Miyake’nin bedene olduğu kadar gözede hitap eden

kreasyonları modanın vazgeçilmez parçaları olmuştur. Yves Sant Laurent; resime ilgi duyan modacı ünlü ressamların eserlerini toplayarak bunları kreasyon haline getirmeyi amaçlamıştır. Ünlü ressam Mondrian'ın tablosundan esinlenerek hazırladığı tasarımları büyük yankı uyandırmıştır. O dönem kullandığı renk skalası kırmızı, fuşya, canlı renk kontrastları, siyah ve beyaz olmuştur. Rei Kawakubo; Tokyo'da ilk butiğini açmıştır. Modacı kemikleşmiş bütün sıfatları reddedip gereksiz detayları atıp kalanın güzelliğini ortaya çıkaran tasarımlar sunmuştur. Giyside kullanılması hayal bile edilemeyecek malzemeleri, tıpkı kumaşı işler gibi işlemiş, sürrealist dünya içerisinde genel estetik kurallarını bambaşka noktalara taşımışlardır (Süngüoğlu, 2013, s.1). Bu tasarımlar incelendiğinde göz motifleri, eller ve dudakların sıkça kullanıldığı görülmektedir. Gerçeküstü düşünce, sergiler, sosyal medya kullanımının artışı, görsellik ve estetik anlayışının fazlasıyla önemli hale bir dönemde ilgi odağı haline gelmeye başlamıştır. Geriye dönüp bakıldığında, sürrealizm 1930'ların moda dünyasını büyük oranda etkilemiştir (Gibson, 2003, s.49). Günümüzde, gerçeküstücülük akımına öncülük eden sanatçıların eserleri hala moda tasarımcılarına ilham kaynağı olarak tercih edilip, yeniden yorumlanmaktadır. Modanın değişkenlik hızı giderek artmakta ve bu olay moda tasarımcılarını da sürekli yeni ve farklı düşünmeye teşvik etmektedir. Tarihi 1930'lu yıllara kadar etkisini gösterdiği sürrealist akım günümüzde de hala etkilerini göstermeye devam etmektedir. Kıbrıs asıllı Hüseyin Çağlayan'da ürettiği kıyafetlerde de sürrealizmin etkilerini şimdilerde gözler önüne süren moda tasarımcılarından birisi olmaktadır.

2.YÖNTEM

Sürrealizm (gerçeküstücülük) sanat akımı ile yapılan eserlerden ilham alınarak, giysi koleksiyonu oluşum süreçlerinin izlendiği uygulamalı bir çalışmadır. Çalışmada ilk olarak temaya uygun hikâye panosu oluşturulmuştur. Daha sonra 5 adet artistik ve teknik çizimi yapılmıştır. Tasarımlarda kullanılan giysi parçaları etek, şort, büstiyer, t-shirt, pantolon ve büstiyer olarak belirlenmiştir. Bu giysi parçaları üzerine sürrealist örneklerden yola çıkarak eteğin tümü kuş tüyü kullanılarak tasarımı yapılmıştır. Etek üzerine farklı renklerdeki kumaştan fiyonk motifi ile süsleme yapılmıştır. Balen kullanılarak oluşturulan kafes şeklinde etek tasarlanmıştır. Koleksiyonun ilk aşamasında sürrealist sanat akımı ressamlarından Giorgio De Chirico, Salvador Dali, Rene Magritte, Max Ernst gibi sanatçıların eserleri incelenmiştir. Giorgio De Chirico-Metaphysical Triangle (Metafizik Üçgen), Salvador Dali-The Face of War (Savaşın Yüzü), Rene Magritte-The Therapist (Terapist) ve The False Mirror (Sahte Ayna), Max Ernst-At the first clear word (İlk Açık Sözde) adlı tablolarından ilham alınmıştır (Görsel 1). Seçilen modeller dijital ortamda AI (Adobe Illustrator) adlı bilgisayar programında renklendirilmiş ve zenginleştirilmiştir.

				
Giorgio De Chirico-Metaphysical Triangle (Anonim, 2020)	Salvador Dali-The Face Of War (Anonim,2020)	Rene Magritte-The Therapist (Anonim, 2021)	Rene Magritte-The False Mirror (Caws, 2020)	Max Ernst-At the first clear word (Anonim, 2021)

Görsel 1: Sürrealist Örnekler

3.GİYSİ TASARIM UYGULAMALARI

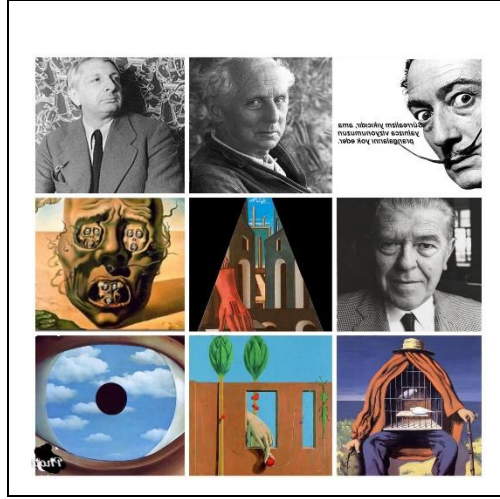
Sürrealizm görsel etkileşimi yüksek bir sanat akımıdır. Bu nedenle birçok tasarımcının tasarımına da ilham kaynağı olmuştur. Bu çalışmanın uygulama aşamaları şu şekildedir;

1. Tasarım, moda ve sürreal kavramlarının incelenmesi
2. Hikaye Panosu
3. Artistik ve teknik çizimlerin oluşturulması
4. Tasarımların sunumu

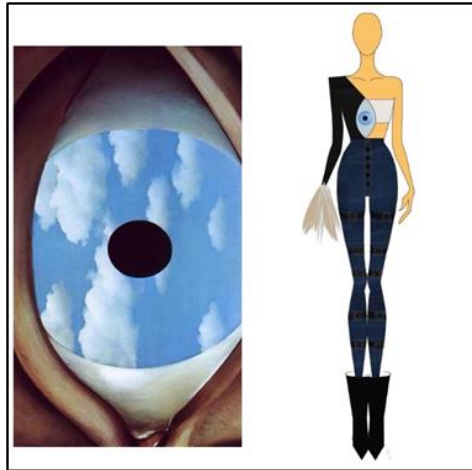
Görsel 2: Artistik ve Teknik Çizimler

Tasarımın ilk aşaması önceki bölümlerde belirtildiği gibi tasarım, moda ve sürrealizm sanat akımları hakkında literatür araştırması yapılmıştır. Tasarımın bir sonraki aşaması ise tasarımı gerçekleştirilecek giysi parçalarının A4 kağıdı üzerine eskiz çizimleri gerçekleştirilmiştir. Tasarlanan ürünlere ait 5 adet artistik ve teknik çizimleri yapılarak ihtiyaç duyulan her türlü bilgi gösterilmektedir (Görsel 2). Buna bağlı olarak konuyu, hikayeyi, kullanılacak malzemeleri ve renklerin gösterildiği, artistik ve teknik çizimleri oluşturan bir hikaye panosu oluşturulmuştur (Görsel 3). Sürrealist sanat akımıyla oluşturulan tasarımların analizleri yapılmıştır.

Görsel 3: Hikaye Panosu

Rene Magritte imzalı 1928 tarihli 'The False Mirror' isimli tablosu, bir yüze ait olmayan gözün içine yerleştirilmiş bir gökyüzü tasvir eden sürrealist bir eserdir. Göz değil beyin görür ve gördüklerimiz düşüncelerimizin birer yansımasıdır. Gözün bir yüze ait olmaması bir cinsi değil tüm insanlığı ifade etmektedir. 'The False Mirror' isimli tablodan esinlenerek yapılan bu tasarımda üst giyim olarak kaşe bir asimetrik ceket alt giyim olarak ise kot bir pantolon kullanılmıştır. Ceketin bir tarafı straplez olarak tasarlanırken bir omzuna geniş bir vatka yerleştirilerek omuz yükseltilmiş. Bilek kısmına tüy yerleştirilmiştir. Görselde yer alan göz imgesi ceketin ön ortasında kullanılmış, göz bebeği görüntüsü ceketin düğmesini oluşturmaktadır. Alt giyime geçtiğimizde ise kot pantolonun baldırdan diz kısmına kadar olan bölümde toplamda 6 adet, dizden bilek kısmına kadar ise toplamda 4 adet olmak üzere kemer detayı kullanılarak tasarımın estetik olarak güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Pantolonda fermuar kullanılmış ve fermuarın üzerine aksesuar amaçlı 5 düğme yerleştirilmiştir. Standart kalıpların dışında büstiyerin bir tarafının bir kol ile birleştirilmesi ve kemerin belde değil baldır, diz ve diz altı bölümde kullanarak kemerin kullanım alanının dışına çıkılmış sürrealizmin sıra dışı etkisi tasarımda bu şekilde kullanılmak istenmiştir (Görsel 4).

Görsel 4: The False Mirror üzerinden uygulanan tasarım

Yine Rene Magritte imzalı 1937 tarihli 'The Therapist' tablosuna dair pek bir açıklama bulunmamaktadır. Rene Magritte burada bir terapistte dair öznel düşüncelerini sunmaktadır. Bu eserden yola çıkılarak oluşturulan tasarımda üst giyimde kolsuz bir kaşe büstiyer, alt giyimde ise taftadan gümüş bir şort tercih edilmektedir. Ceket asimetrik olup bir

omzundan tüyler çıktığı görülürken straplez olan tarafta klavyeyi anımsatacak desen baskısı kullanılmıştır. Alt giyimde ise gümüş renk şort üzerine tablodan esinlenerek kafes görüntüsü, balen kullanarak kabarık bir form verilen etek ile sağlanmıştır. Eteğin bilinen formların dışında balenler ile desteklenerek tarlatan formunda tasarlanması sürrealist yaklaşıma örnek gösterilebilir. İnsan formunu baz alan kalıplarından uzaklaşarak, kumaş ile vücut arasına boşluk tarlatan ile sağlanmıştır. Tarlatan bilindiği üzere gelinlik, abiye gibi gece kıyafetlerine kabarıklık vermesi ve kolay yürümeyi sağlaması açısından iç kısmına yerleştirilmektedir. Balenler ile desteklenen tarlatan iç etek olarak da bilinmektedir. Bu tasarımda sürrealist yaklaşım tarlatan kısmın asıl etek olarak kullanılması olarak karşımıza çıkmaktadır (Görsel 5).

Görsel 5: The Therapist üzerinden uygulanan tasarım

Max Ernst imzalı 1923 tarihinde oluşturulan 'At the First Clear Word' isimli tablosunda meyveye daha çok benzeyen kırmızı küreler, duvarın sağ tarafında aynı büyüklükte iki özdeş ağaç, duvarın arkasından uzatılan iki parmak üst üste küreyi tutar vaziyette duran bir el yer almaktadır. Bilek kısmından itibaren görünen bu el duvarın ötesinde bulutsuz ve hareketsiz bir gökyüzü tasviri karşımıza çıkmaktadır. Max Ernst sürrealizm sanatında bir ikon haline dönüşen el figürünü ona ait bir çok eserde kullanmıştır. Oluşturulan tasarımda üst giyimde siyah krep kumaştan bir ceket tasarlanıp duvarın üstünde yer alan pencerelerin dik formundan esinlenip omuzlara dik vatıklar yerleştirilmiştir. Parmakların üst üste çapraz görüntüsü üst giyimde kruvaze bir şekle dönüşmektedir. Yakanın bir tarafında bulunan kırmızı düğmeler ise meyveyi andıran kırmızı topların tasarıma yansımaları olmuştur. Tabloda yer alan büyük yapraklı ağaçların alt giyim olarak etekte kullanılması ile sıra dışı bir kullanım oluşturmak amaçlanmıştır. Böylece, yaprakların ait olduğu yer ve formuyla oynanarak sürrealist yaklaşım sergilenmek istenmiştir. (Görsel 6).

Görsel 6: At the First Clear Word üzerinden uygulanan tasarım

Salvador Dalí'ye ait 1940 tarihli 'The Face of War' isimli tablosu yaşanan olaylar ve savaşların Salvador Dalí'ye bir ilham kaynağı olmasıyla ortaya çıkmaktadır. Görsel çorak bir çölde bulunan bir yüz tasviri görülmektedir. Yüz, bir cesedi ifade ediyormuş gibi görünürken göz yuvalarına ve ağız içine de özdeş ifade yerleştirilmiş ve bu yüzü ise yılanların ısırıldığı görülmektedir. Uygulanan tasarımın üst giyim kısmında %100 yün kumaş kullanılması düşünülen üzerinde iskeleti andıran desen uygulanmış vücut anatomisinin görüntüsü baskı olarak üst giyimde kullanılarak sürrealist etki tasarıma yansıtılmak istenmiştir. Boğazlı ve uzun kollu bir üst giyim tercih edilmiştir. Alt giyimde krep kumaştan uygulanan mor renk bir etek ve belinde sürrealizm eserleri incelendiğinde sıkça karşımıza çıkan dudak formu bir tokaya sahip kemerle bele oturtulmaktadır (Görsel 7).

2134

Görsel 7: The Face of War üzerinden uygulanan tasarım

Giorgio De Chirico imzalı 1958 tarihli 'Metaphysical Triangle' tablosu metafizikle ilgilenen ve bunu resimlerine yansıttığını gözler önüne seren bir eser olmaktadır. Metafizik üçgen adını verdiği tablosunda bir üçgenin içerisinde bulunan mimari yapılar ve sürrealizmde sıklıkla kullanılan ve karşımıza bu dönemde çıkan el imgesi görülmektedir. Buradan yola çıkarak uygulanan tasarımda üst giyimde viskon siyah-beyaz ekose desenli ön ortasında düğmeleri ve üzerine beyaz bir yakası bulunan bir uygulama yapılmıştır. Alt giyimde ise krep kumaştan ters şekilde duran bir üçgen formunda etek, eteğin üzerinde de farklı boyuttaki üçgen desenleriyle bir bütünlük elde edilmeye çalışırken beline siyah renk eldiven formunda beli saran bir kemer kullanılmıştır. Aksesuar amaçlı da deri eldiven tercih edilmektedir. Esin

kaynağı olan tablonun formuyla bir etek tasarımı düşünülürken, standart etek kalıplarının dışına çıkılarak üçgen formda yapılışı ile sürrealist etki tasarıma yansıtılmak istenmiştir (Görsel 8).

Görsel 8: Metaphysical Triangle üzerinden uygulanan tasarım

4.SONUÇ

Sürrealizm sanat akımı olmanın dışında bir düşünce biçimidir. 1924 yılında ortaya çıkarılmış olup zihinsel düşüncelerin yeri ve önemi büyüktür. Gerçeklik ve hayal gücü bir sentez içine girmeye başlamıştır. Bu durum estetik anlayışın değişmesine neden olmuştur. Moda endüstrisinde de yansıyan bu durum hayal bile edilemeyecek materyallerin kullanılmasının yanı sıra yeni ifade şekillerinin de yolunu açmıştır. Çalışma kapsamında sürrealizm sanat akımı ile yapılan eserlerden ilham alınarak giysi koleksiyonu oluşturulmuştur. Tasarlanan 5 farklı giysinin artistik ve teknik çizimleri yapılmıştır. Böylelikle alışlagelmiş kalıplardan sıyrılarak sıra dışı ve özgün tasarımlar üretilmiştir. Rene Magritte'in biri 1928 diğeri 1937 yılına ait 'The Therapist' ve 'The False Mirror' çalışmaları, Max Ernst'in 1923 yapımı 'At the First Clear Word', Salvador Dalin'in 1940 yılına ait eseri 'The Face Of War' ve son olarak ise Giorgio De Chirico'a ait 1958 yılına ait 'Metaphysical Triangle' çalışmada ilham kaynağı olan ve çalışmaya yardımcı eserler olmuştur. Farklı büstiyer formu ve kemer kullanılışı, balen yardımıyla kafes görüntüsünü anımsatacak bir alt giyim, üst giyimde kullanılan klavye deseni, yaprakların ait olduğu yer ve formuyla oynanarak oluşturulan bir etek ve insan vücudunun iskelet yapısını desen olarak kullanarak oluşturulan tasarımlarla sürrealizmin sıra dışı etkisi tasarımlara yansıtılmaya çalışılmıştır. Tasarımı yapılan bu kıyafetler bilgisayar ortamında renklendirilip görsellerde sunulmuştur. Bu çalışmada sürrealizm akımının etkileri ve sanatçıların eserlerinin incelenmesi sonucunda ilham alınarak oluşturulmuş tasarımlar ile birlikte özgün tarzını ortaya koymak isteyen tasarımcılara katkı sağlayacağı ön görülmüştür. Çalışmada örnekleri görüldüğü gibi tasarımcının bakış açısını genişleten özgün tasarımların artacağı sonucuna varılmıştır. Sıra dışı tasarımların alışlagelmiş basmakalıplardan sıyrılarak zıt fikirler ile ortaya konulması tasarımlara özgünlük kazandırılmıştır. İki boyutlu kumaş insan vücuduna giydirilmesi ile şekil alan bir yapıya kavuşmaktadır. Çalışmadaki tasarımlar ile farklı malzemeler kullanılarak insan vücudu formunun dışına çıkartılmış ve moda sektöründe yeni boyut kazandırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, bir sanat akımının etkisi ile yola çıkılarak, öncelikli olarak akımın algılanması ve özümsemesi, akımı öncülük edenlerin kimler olduğunun araştırılması, tasarım süreçlerinin nasıl işlemesi gerektiği konusunda başta akademisyenler olmak üzere tüm moda tasarımcıları için kaynak niteliği taşıyacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alpat, F. E. (2019). Moda ve Sanat Bağlamında Roberto Capucci Örneği ve Giyilebilir Sanat. *The Journal Of Social Sciences Institue*, 200.
- Anonim. (2020). *Totally History*. Erişim Tarihi :03.10.2020 ,<https://totallyhistory.com/giorgio-de-chirico-paintings/metaphysical-triangle-1958-by-giorgio-de-chirico/> adresinden alındı
- Anonim. (2020). *Totally History*. Erişim Tarihi :03.10.2020 <https://totallyhistory.com/giorgio-de-chirico-paintings/metaphysical-triangle-1958-by-giorgio-de-chirico/> adresinden alındı
- Anonim. (2020). *Totally History*. Erişim Tarihi :03.10.2020 , <https://totallyhistory.com/the-face-of-war/> adresinden alındı
- Anonim. (2021). *Reproduction Gallery*. Erişim Tarihi: 20.03. 2021, <https://www.reproduction-gallery.com/oil-painting/1518481049/the-therapist-1937-by-rene-magritte/> adresinden alındı
- Anonim. (2021). *Reproduction Gallery*. Erişim Tarihi: 20.03. 2021, <https://www.reproduction-gallery.com/oil-painting/1123470382/at-the-first-clear-word-1923-by-max-ernst/> adresinden alındı
- Başak, Ş. (2012). Moda Tasarımı Eğitiminde Sürrealizm Sanat Akımının Öğrencilerin Yaratıcılıklarına Etkisi. 2. Ankara.
- Caws, M. A. (2020). *Annenberg Learner*. Erişim Tarihi :03.10.2020, <https://www.learner.org/series/art-through-time-a-global-view/dreams-and-visions/the-false-mirror/> adresinden alındı
- Crawforth, H. (2004). Surrealism and the Fashion Magazine. *American Periodicals* , 14(2), 212-246.
- Ertürk, N. (2011). "Moda Kavramı, Moda Kuramları ve Güncel Moda Eğilimleri Çalışmaları". *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 5.
- Gibson, R. (2003). Schiaparelli, Surrealism and the Desk Suit. *The Journal of the Costume Society of America*, 30(1), 48-58. doi: 10.1179/036121103805253299
- Halil İbrahim Türker, B. Ç. (2014). Gerçeküstüçülük, Rene Magritte'den Jerry Uelsmann'a. *Sanat ve Tasarım*, 112.
- Klingsöhr-Leroy, C. (2015). *Sürrealizm*. Taschen.
- Özer, G. G. (2018). Sürrealizm Bağlamında Moda Marka Sanat İlişkisi . İstanbul.
- Parlak, S. D. (2006). Giyim Modasında Gerçeküstü Yaklaşımlar . İzmir .
- Saygılı, B. B. (2019). Modada Sürrealizm. *İdil* , 1091-1099.
- Süngüoğlu, A. T. (2013). Giysi Tasarımında Sürrealist Etkilerin Yaratılma Süreci . İstanbul.